

**Pol Ina Giruma
Epesas
Damsi Kurisi
(Ephesians)
Vonaviakova**

Pol ina giruma Epesas damsı kurisi ina nota ghamana na sapta 1:10 kamonai. Ivona da God ina nota irereghi da aviyavisina peyarina iyamoy- amona dobuwai ma kunumai na ina viinisi da Keriso ina rewapana gaburinaı ina makai. Ma Pol inowi God ina wawaya kurisi da weni notana ghamana i yawasa kamonai ina kivini da Yesu Keriso gaburinaı wawaya dobuwai kudubisi ini sagosi da ini nuwasago.

Pol ina giruma karenai nota ghamana iterei da wawaya i vinuwasago kamonai na bera aroba. Sago na ikikava Mamai God wawaya ivinesi da rapenai. Kana viruwa na ikikava Natuna Yesu Keriso tepanai i berabero inotatawei ma ivotawesi da yawasa berona ikiibutawei. Ma kana viaroba na ikikava God Kanuma Vovokaravina ivereta na tuna iakovita da yawasa makamakii nonowina namada taviiya. Nani murinaı iyavo kava weni girumina ini yavi na Pol inowi kurisi da ikikava Keresiyana turaturasi yavata ina makii patapata na ini debeı da Keriso yavata inuwasago.

Pol ina miiba aroba iterei, ibeyebeyena da God ina wawaya ti mani kamosiyai iti nuwasago ma bade Keriso yavata iti nuwasago. Miiba sago ivona da Keresiyana na nakanani ma wawaya tupuwina

ma Keriso na tupuwa gayamina. Kana viruwa ivona da Keresiyana na nakanani ma numa ma Keriso na nakanani ma wakima ghamanakina God iterei da numa kana vita ita kavari. Kana viaroba ivona da Keresiyana na nakanani ma wavine ma kawana na Keriso. Weni girumina kamoni Pol, God ina agabiibai Keriso tepanai damina iviyya da nuwanuwana ighetawei ma nota ghamaghamasi ma nuwatonatonsi itere bubuni. Ma ina giruma kamoni Keriso ina nuwaviina, ina veremeyena, ina notataweyana, ina agabiibai ma ina yawasa maninina na mara nonowa enotanotai.

Pol ina nota weni nakanani irereghi

Sapta 1:1-2 Giruma ivotawei.

Sapta 1:3 da ku 3:21 Keriso ma Keresiyana damsi.

Sapta 4:1 da ku 6:20 Yawasa vuna Keriso tepanai.

Sapta 6:21-24 Vikiikiwa ma giruma igudui.

¹ Taku Pol, ma God ina kayowanai ivineku da avi aposol Yesu Keriso* kubiine.*

God ina wawaya Epesas kwanatuna kamoni, tami iyavo kovi tumaghana da Yesu Keriso yavata kovi nuwasago na kurimi agirugiruma.

² Ainowi God ita Mamai ma Bada Yesu Keriso kurisi da i agabiibai ma i nuwanuba ina veremi.

Vibiibiina Keriso gwabinai taviyya.

* **1:1:** Keriso: Grik damsi gamosi evonavona bo 'Keriso' ma Hibru damsi gamosi evonavona bo 'Mesaya.' Ivi ruwa iyamna 'God ina Vivinevine Wawayina.' * **1:1:** Apos 18:19-21, 19:1

³ God tavokavakavari, tuna ita Bada Yesu Keriso ina Mamai ma kanuma ina ku nevaneva ibiibi-
inita. Yesu Keriso yavata tavi nuwasago da vibi-
ibiina bogii ma bogiyyai peyarina everevereta.
⁴ Muriyai da dobu ita yamoni, God namada ivineta
da Keriso yavata kati nuwasago da tota God ina
wawaya. Nakanani iberai da ku matana tota
maninita ma vovokaravita.

Ina nuwaviina kubiine, ⁵ God namada nota ivi-
iya da ita yabisita da natunatuna. Ina kayowana
ma ina nuwabiibai kubiine weni nakanani ibe-
erai. ⁶ God tavokavakavari iyamna ina agabiibai
irakata da irakata kirakai, da nevana kava ipuy-
ota. Kata puyo na Natuna, tuna nuwanuwana.
⁷⁻⁸ Keriso ina rabobowai igimarita ma taranai
ivotaweta da God ita berabero inotatawei. Ina
agabiibai ghamanakina inuwatawei kurita da ina
verena na isasara.*

Ina nuwagiura ma akova irakata da
⁹ aviyavisina namadani kava inotanotai na
iberai. Rorova notana na gavugavuna ma karako
ivi debei kurita da ina kayowana da Keriso tepanai
nani berana peyarina ita bera yavui. ¹⁰ Ma God
kana mara vaghata etereterei da ina kayowana
ina tupuwa da aviyavisina peyarina iyamoyamona
dobuwai ma kunumai ina viinisi da Keriso ina
rewapana gaburinai ina makai.

¹¹ Ma bade tota na Keriso tepanai God ivineta
da ina wawaya. Weni berasi etuputupuwa na na-
madani kava God ina nota irereghi da ita tupuwa.
Ma aviyavisina God ekayokayowei na ina berai da
ina tupuwa. ¹² Ma ina kayowana da tokai iyavo

* **1:7-8:** Kol 1:14

kava kavi nao da Keriso kaitumaghanei na kana kadara kati ghegheni.

¹³ Ma tami yavata vonavaghata kovi yanei ma kovi tumaghanei na God iberimi da ina wawaya ma yawasa makamakii nonowina iveremi. Nani vonavaghatina na Keriso Varana Biibiina. Keriso kovi tumaghanei na God ina vonakiiyapa bagibagina inunuri da Kanuma Vovokaravina iveremi, ivi matakira da tami rapenai. ¹⁴ Ma God Kanumina iveremi, tuna na bera karena, ivi matakira da ina vonakiiyapa bagibagina iterei da aviyavisina ina vereta na karakava kudubina tavii yavui. Tuna kubiine takova bubuna da mara epipisi da tota ina wawaya ina votawe tuwanonowita. God kana kadara tavokavakavari!

Pol ina nipowana.

¹⁵ Tuna kubiine maranai sisiyimi avi yanei da Bada Yesu kovi tumaghanei ma ami nuwaviina irakata God ina wawaya peyarisi kurisi na avi karei da ¹⁶ mara nonowa God aikiikiwei kubiimi, ma aku nipowana kamoni anotanotimi. ¹⁷ Mara nonowa kubiimi ainowi ita Bada Yesu Keriso ina God kurina, tuna Mamai kadakadarina. Ainowi da Kanumina gwabimiyai ina makai da nuwagiura ina veremi ma vonavaghata ini debei kurimi da God konakova bubuni. ¹⁸ Tuna ikwatumi da tami na ina wawaya vovokaravimi ma vonakiiyapa bagibagina iterei kurimi da ini biibiina kirakiiyemi da kanumimi ina mura ghamana ina veremi. Ma ainowi kurina da nuwanuwami ina votawei da ina yasegana ini tupoi ma nani vibiibiinisi damina kona vii bubuni. ¹⁹ Ma tota vitumaghana wawayita

na ina rewapana ghamakirakina gwabitiyai ina makai. God ina rewapana na rewapana kirakiina ma gwabitiyai idagudagu. Tuna na vaghina rewapanina ²⁰ iberai da Keriso rabobowai ivi yawasi ma iviyya ighae ku kunuma da katagheyana emakamakai.* ²¹ Ma Keriso God katagheyana ivi matakira da bera kudubina ibadei da kanuma ma rewapana biibiisi ma beroberosi kunumai ma dobuwai i kiikiivavo ma i babada peyarisi na Keriso gaburinai imakiiyana. Keriso kana gawara ighe kirakai da karako ma nokoni ku marana wawaya peyarisi kii vava ma kii gawara ghamaghamasi ighekuyowesi. ²² Ma God rewapana Keriso iverei da bera kudubina kae gaburinai emakamakai. Ma ivinei da tuna na ekalesiya gayamina,* ²³ iyamna ekalesiya na Keriso tupuwina ma i yawasa ma i rewapana kudubina na Keriso gwabinai eviiviiya. Ma bade Keriso kava gwabinai bera peyarina dobuwai ma kunumai yawasa eviiviiya.

2

Keriso gwabinai yawasa kopanani.

¹ Rorova ami berabero ma kawakiikai kubiine, kanumimi na raborabobosi.* ² Do bu yawasina ina kayowana beroberosi kokivikivini ma kanuma beroberosi kunumai i bada kovovotekatekei, ma karako iyavo kava God ke ita vovotekatekei na nani kanumina patana da ibadesi. ³ Rorova kudubita nakanani tamakamakai, ita kayowana beroberosi

* **1:20:** Psa 110:1 * **1:22:** Psa 8:6; Kol 1:18 * **2:1:** Kol 2:13

ivivi badeta da tupuwita ina kayowana ma ita nota dowadowasi takivikivini. Nani maranai tota na wawayota peyarisi nakanani, God ina nuwapughu damina kata viiya.

⁴ Ma kegha, God ina vikamyuyuwa ma ina nuwaviina kurita irakata kirakai. ⁵ Ita berabero kubiine kanumita na raborabobosi ma nani kamonai God iberai da Keriso yavata tayawasa. God ina agabiibiyai ivi yawasimi. ⁶ Ma iviinita da rabobowai tavomiiri da Keriso yavata kunumai tamakamakai. ⁷ Nakanani God iberai da madegha ma madegha kamonai ini beyeta da ina agabiibai na notakavakavana. Ma Yesu Keriso imatakira da God ina nuwaviina kurita irakata kirakai. ⁸ God ina agabiibai irakata da ami vitumaghana kubiine ivi yawasimi. Weni tuna ke tami ami rewapanai, God nevana kava ipuyomi. ⁹ Ke tami mani kota berai, tuna kubiine ke kovokovoghina da wawaya ini gheghena meyei. ¹⁰ God iyamonita ma ita yawasa ivi vuni da Yesu Keriso yavata kati nuwasago ma ita yawasa ku kamona bera biibiisi kata beraberai. Ma nani berasi namada God ivovunagha da kata berai.

Keriso kubiine tinuwasago.

¹¹ Tami kota notai da kotupuwa da kupuna wawayimi. Ma Jiu damsi na kwimata bekasi ituviviratawei ma ekitakitaoruwemi iyamna tuvivira ke kota berai. Weni berana na tupuwisiyai imatakira ma ke nuwanuwasi ita virai. ¹² Konotanotai da rorova na Keriso kana boga ma tami kami boga. Tami ke Israel damsi kamosiyai, dobu viruwa wawayimi. God ina wawaya yavata vivaghina makamakiisi iberai ma

bade vonakiiyapa bagibagisi kurisi iterei ma tami na ke nani vonakiiyapisi bagibagisi kamoni. Rorova dobuwai komakamakai na ke ami nota da aviyavisina biibiina ita tupuwa kurimi ma God ke kotakovi. ¹³ Ma kami taraboga irabaraba da ke kovokovoghina God kurina kota nae ma karako Yesu Keriso yavata kovi nuwasago da taranai itinariyemi God kurina. ¹⁴ Iberai da karako Jiu damkai ma kupuna dami ita vikawapata ivi kovini ma ivi sagota da dam sago kava ma nuwanuba ivereta. Aviyavisina imiiripaparita na iresotawei, tuna nakanani ma gari basutiyai imakamakai da tavivi kawapata ma garina itinarikatawei. ¹⁵ Jiu damkai akii kiki ma Moses ina vonaviyoyovana ivi kovi tuwanonowi. Ina kayowana da Jiu damkai ma kupuna dami kati nuwasago da dam sago kava, tota na Keriso tupuwina.* ¹⁶ Ina rabobo korosiyai ivi sagota da tota tuna mani tupuwina. Vaghina ma kudubita itinariyeta God kurina.* Vikawapata kamotiyai tavoterei ma bade vikawapata God yavata tavoterei, peyarina ivi kovini. ¹⁷ Ipisi da nuwanuba varana biibiina idimei kurita. Rorova tami kupuna dami na ke sago God akovina kota viiya da konetaweyana ma kurimi idimei. Ma tokai Jiu damkai namada God akovina gisina kaviiya da ke kata netaweyana ma bade kurikai idimei.* ¹⁸ Yesu keta ivotawei da Kanuma Vovokaravina ini viteta da Jiu damkai ma kupuna dami peyarita kovokovoghina da tanae Mamai God kurina.

¹⁹ Tuna kubiine karako tami kupuna dami na ke

* **2:15:** Kol 2:14 * **2:16:** Kol 1:20 * **2:17:** Isa 57:19

dobu viruwa wawayimi, bo dam bogiiyai. Tami na God ina wawayi ku kamosi korui da peyarita na God ina rakaraka. ²⁰ Tota nakanani ma God ina numa. Ma kunona aposol ma peroperoveta ti na wakima ghamaghamasi tanowai itura da tepanai numa kana biri ita vowai. Ma Yesu Keriso na wakima ghamanakina, tuna iterei da numa kana vita ita kavari. ²¹ Ma vitumaghana damta nakanani ma wakima gisigisisi. Nuwatuwai tota sago sago duma eteretere bubunita da biri biibiina eyamoyamoni, Bada ina numa vovokaravina evowavowai. ²² Keriso yavata kovi nuwasago na nakanani ma tami ma vitumaghana wawayi peyarisi etitinaryiyita da tota God ina numa vovokaravina da Kanuma Vovokaravina gwabitiyai irunuma.

3

Pol ina biga kupuna damsi kamosiyai.

¹ Taku Pol, Yesu Keriso varana biibiina adimei kupuna dami kurimi, tuna kubiine ku gabura itereku. ² Namada koakovi da God rewapana ivereku da ina agabiibai ati debei kurimi. ³ Ma taku kuriku ina nota gavugavusi ivi debei. Namada weni notasi viya agiruma kurimi ⁴ kona viviyavi na konakova bubuniku da taku ikikava God ina nota gavugavusi Keriso kubiine na namada akovi.* ⁵ Kimta ma kimta mara katamaninai ipisi da ku karako na weni berasi gavugavusi ke iti debei kurisi. Ma kegha da wekarakava God Kanumina ivi debei ina aposol vovokaravisi ma peroperoveta kurisi. ⁶ Nota

* **3:4:** Kol 1:26-27

gavugavuna na weni, ke Jiu damkai kava ma bade tami kupuna dami yavata Keriso varana biibiina koni tumaghanei da tami God natunatuna ma ina agabiibai kona viiya. Tami ma tokai tavi sagota da tota Keriso tupuwina kamoni. God vonakiyapa bagibagina iterei Jiu damsi kurisi da ini biibiinisi na nani viibiinina na tami yavata ikamowanimi.

⁷ God ina rewapanai ma ina agabiibiyai iberiku da weni varana biibiina kubiine abigabiga. ⁸ God ina wawaya kamosiyai na aoru kirakai ma kegha da ina agabiibai irakata da taku ivineku da Keriso varana biibiina ata dimei kupuna dami kurimi. Nani varana nakanani ma mura ghamana ma notakavakavana. ⁹ God bera kudubina iyamoni ma ina nota irereghi ma namadani kava igavui da weni ku marana. Ma karako ivineku da nani notasi ati debei da wawaya kudubisi itakovi. ¹⁰ God ina kayowana da ina nuwagiura bogii ma bogiiyai iti debei da aneya ma kanuma rewapanisi kunumai i kiikiivavo yavata inakovi. Jiu damsi ma kupuna damsi ini tumaghana ma ini nuwasago na tuna berana God ina nuwagiura ini debei. ¹¹ God weni berana mara nonowa ivivi nuwanotanotei na ita Bada Yesu Kerisowai berana ivi koviya. ¹² Keriso titumaghanei ma yavata tinuwasago na keta ivotawei da ere tepatorata tanae God kurina. ¹³ Namanaki taku gabura kamoni ma ainowi kurimi da weni notasi kubiine kovi nuwabiibai, ke ami nota ina peku. Tami ami biibiina kubiine avovokwarakwara.

Keriso ina nuwaviina.

¹⁴ Weni notasi kubiine aituwaporereruruwana ma Mamai avovokavakavari. ¹⁵ Tuna na rakaraka kudubisi dobuwai ma kunumai i Mamai vaghata. ¹⁶ Ma ina rewapana kadakadarina irakata kirakai, ma kurina ainowi da Kanuma Vovokaravina rewapana ina veremi da ami nota, kanumimi, ma nuwanuwami ini rewapana. ¹⁷ Ma aniponipowana da ami vitumaghana kubiine Keriso nuwanuwami kamonai mara nonowa ina runuma. Ma bade ainowi da ami nuwaviina ina rakata. Tuna nuwaviinina nakanani ma kiiramram, kii evovotani da emiimiirikikina. ¹⁸ Aniponipowana da tami ma ina wawaya kudubisi rewapana ina veremi da ikikava Keriso ina nuwaviina irakata na damina kona viiya. Nani nuwaviinina ina damona kegha ma ke kovokovoghina da kata ruvai. ¹⁹ Vonavaghata, ke kovokovoghina da ina nuwaviina kudubina takova kamowi, tuna notakavakavana. Ma kegha da gisi vaghina damina kona viiya na ina berimi da ami yawasa kudubina na God maghimaghghina. ²⁰ God ina rewapana kamotiyai ebigabiga da aviyavisina kudubina kata notai bo kati nowi da ita berai kubiita na God ruvaruvana. Ma ke tuna kava, ina bera ine kirakai da ita nota ighekuyowei. ²¹ Vitumaghana damta kamotiyai ma bade Yesu Keriso tepanai na God tighegheni. Kimta ma kimta tavokavakavari mara ku peyarina da kana kadara ina rakata. Amen.

4

Keriso tupuwina kamonai tinuwasago.

¹ Taku abigabiga Bada kubiine da avi gaburamakamakai. Ma tami, ainowi

kirakiiyemi da ikikava God ikwatumi da wawaya vovokaravimi na nakanani kava komakai. ² Mara nonowa kovo pepeta, ere nuwapikami ma ere nuwanubami turaturami yavata kovi nuwasago. Ami nuwaviina kubiine na maranai turaturami ina bera beroyi na ke koni matatonetonesi.*

³ Kanuma Vovokaravinai nuwanuba koviiya da kovi sagomi na nuwanuwami kudubinai nani vinuwasagona kovotani. ⁴ Ma Keriso tupuwina sago kava na kamonai tamakamakai, ma God Kanumina na sago kava. Ma kudubita nota rewapana sago kava gwabitiyai da God ikwatuta na ini biibiinita. ⁵ Ma bade, ita Bada na sago kava, ita vitumaghana na sago kava ma ita babataito na sago kava. ⁶ Ma God na sago kava, tuna wawaya kudubita ita Mamai. Tuna ita Bada, kudubita gwabitiyai emakamakai ma kamotiyai ebigabiga.

⁷ Ma Keriso ina agabiibiiyai puyo bogii ma bogiiyai irereghi tota sago sago duma kurita. ⁸ Giruma katamana evonavona bo,

“Kana ghavighaviya ipanisi ma irutinisi da yavata ighae ku vovovaghina, ighae na ina wawaya ipuyosi.”*

⁹ Kovi yana bubuna da igiruma bo, “Ighae.” Tuna sisiyina imatakira da kunona Keriso ioru ku dobu. ¹⁰ Ioru na vaghina wawayina tisisiyeyi da muriyai ighae da ighe kirakai da bera kudubina dobuwai ma kunumai ikamowana yavui.

¹¹ Ma tuna wawayina puyo irereghi vitumaghana damsiki kurisi. Viya ivinesi da aposol, viya peroperoveta, viya Keriso varana biibiina ina dimei, ma viya na vitumaghana damsiki kii koyakoyagha ma

* **4:2:** Kol 3:12-13 * **4:8:** Psa 68:18

i vibeyebeyena wawayisi. ¹² Nakanani irereghi da God ina wawaya ita vovunaghisi da Keresiyana bigana ita bigei ma Keriso tupuwina ina rewapana iti rakati, ¹³ ina nena da peyarita ita vitumaghana kamoni tinuwasago, ma God Natuna akovina taviya. Ma notamagurita ina terei na ina berita da ita yawasa kudubina na Keriso maghimaghighina. ¹⁴ Kunona ita nota nakanani ma pepeya ma karako na ita nota imagura. Wawaya viviberosi i vibeyebeyena nakanani ma tovava ma yanunu. Rorova ivi beroberoweta ma sisiya vigayagaya itereterei da ita vitumaghana tavravirai. Tuna nakanani ma tovava ita raravita ma yanunu ita tapitapita da nake ma wike. Ma karako na notaragharagha tavoterei. ¹⁵ Kegha da ere nuwaviinita vonavaghata tisiyeyi da bera kudubina kamoni tagogo da ita yawasa na Keriso maghimaghighina, iyamna tuna na gayamina. ¹⁶ Ma tota na tupuwina. Tupuwa kamoni na rerereghina. Gayamina ina vibadanai da nani rereghisi sago sago duma kii gawara nununai ivi kabakabai da tupuwa sago. Maranai reregha sago sago duma i biga ina beraberi na nuwaviina tepanai Keriso tupuwina kudubina ina gogo ma ini rewapana.*

Yawasa vuna Keriso tepanai.

¹⁷ Bada avanai na sisiya bagibagina ana veremi. Ikikava ke vitumaghana dami emakamakai na tami ke nakanani kona makai, kovoterei. Ti i nota na kwebusi. ¹⁸ Ma i nota na didibarisi. Ti na God ina yawasa makamaki nonowina

* **4:16:** Kol 2:19

ke ita viiya, iyamna ti na neghaneghasi ma tinapotapotasi. ¹⁹ Ti na vinimaya gwabisiyai kegha. Ke ita notanotai da bera biibiina bo berona. Ma aviyavisina ekitakitai ma ekirokirorowei na maninina tupuwa ina kayowana ina bera kamowi.

²⁰ Ma tami na ke nakanani. Aviyavisina wawaya ivi beyebeyemi maranai Keriso akovina koviiya na keta bogiiyai. ²¹ Yesu varana kovi yanei ma tami kana kivikivina kubiine ina vonavaghata ivi beyebeyemi. ²² Ivonemi da koni paparana da ami yawasa wadubona kona voterei. Rorova nani yawasina kamonai tupuwa ina kayowana na berasi dowadowasi ivivi bademi da ami yawasa ivivi beroi.* ²³ Ma bade ivonemi da koti vaghinei da God nuwanuwami ma ami nota iti vuni. ²⁴ Ma yawasa vuna koni karei, tuna yawasina na God maghimaghighina ma ini debei da tuna na yawasa vaghata, maninina ma vovokaravina.*

²⁵ Tuna kubiine sisiya vibero kegha. Tami sago sago duma vitumaghana turaturami kurisi kona vivisisiya na vonavaghata kava kovi sisiyei, iyamna kudubita na Keriso tupuwina kamonai.* ²⁶ Nuwanuwami ina pughu na ke ami nuwapughu ina berimi da berabero kona berai. Ma ke ere nuwapughumi kona makii kirakai da ravi ina pika.* ²⁷ Ke nuwapughu ina berimi da Devil taraboga kona verei da ini bademi. ²⁸ Tami iyavo kava koyapiyapi na yapi kovoterei ma biga vaghata kovi karei da makamakii biibiina kona panani. Ma ku tepana kovokovoghina

* **4:22:** Kol 3:9 * **4:24:** Gen 1:26; Kol 3:10 * **4:25:** Zech 8:16

* **4:26:** Psa 4:4

da wawaya moyamoyakisi koni vitesi. ²⁹ Ke wawaya kona kawaberowesi. Sisiya biibiisi koveresi, wawaya kii ruva nununai kovi sisiya kurisi da ini vitesi. Ma iyavo kava ami sisiya ini yanei na ina kiipepisi. ³⁰ Ma ke kona berai da God ina Kanuma Vovokaravina ini nuwapoya, iyamna nani Kanumina gwabimiyai imatakira da God namada igimarimi da tami rapenai. Marana vaghata ina nekiibau na tuna dobu vitana kamonai ina votawemi. ³¹ Kovi paparana da viwenoweno, kayoghakighaki ma nuwapughu berasi kona voterei. Vikawapata, viavabero, ma kiiivibero bogii ma bogiiyai kovoterei. ³² Kegha da Keresiyana turaturami kurisi agami ebiibai ma nuwanuwami pikanai aviyavisina peyarina koberai. Ikikava God ami berabero Keriso tepanai inotatawei, nakanani turaturami i berabero konotatawei.*

5

Yasegana kamonai tamakamakai.

¹ Tami na God natunatuna ma ina nuwaviina ghamana. Tuna kubiine God ina yawasa kovi bonebonei. ² Ami yawasa na nuwaviina ini badei. Ikikava Keriso ina nuwaviina irakata kurita da ivere meyei kubiita na nakanani koni nuwaviina. Keriso isuwara meyei na God ivi nuwabiibiyeyi, tuna nakanani ma suwara ghabughabuna ita gheghae kurina.*

³ Tami na God ina wawaya vovokaravimi, tuna kubiine ke ita biibai da vipekana wapawapa

* **4:32:** Kol 3:13 * **5:2:** Exod 29:18; Psa 40:6

bo nota dadabusi bo vomatamatigha sisiyisi bo berasi kamomiyai ina makai. ⁴ Ma bade vivarabero, sisiya dowadowasi bo tomowa da wavine tupuwisi vonaviiviiyakesi na ke ita biibai. Ma mara nonowa ami sisiya kamonai na God koni kiikiwei. ⁵ Vonavaghata koakova bubuni da iyavo kava vipekana wapawapa eberabera bo nota dadabusi gwabisiyai bo evovomatamatigha na ke kovokovoghina da Yesu Keriso ma God i ku vikiiavona ku kamona ina rui. Koakovi da aviyavisina komatamatigha kirakiiyei na ti berasi nakanani ma ami god vivibero.

⁶ Ke koni vaghinei da wawaya ini beroberowemi da nani berasi na ke berabero. Iyavo kava God ke ita vovotekatekei ma nani berasi eberabera na ina nuwapughu damina ina viiya. ⁷ Tuna kubiine wawaya kawakiikiisi ke yavata koni kiikapu. ⁸ Rorova na Bada koveyiyei da tami nubakutuvai komakamakai. Ma wekarakava na tami Bada ina wawaya da yasegana kamonai komakamakai. Tuna kubiine yasegana wawayisi ikikava emakamakai na nakanani kona makai, ⁹ iyamna yasegana kamonai na bera biibiisi, yawasa maninina ma vonavaghata. Ti berasi nakanani ma mura ghamana kota yabayabai. ¹⁰ Ma kovi paparana da aviyavisina Bada ekayokayowei ma inuwabiibiyei na akovina kona viiya. ¹¹ Nubakutuva berasi iyamsi kegha na ke nani berasi ku kamosi kona rui. Kegha da nani berasi ku deba kona terei da yasegana nubakutuva ina rewapana ini kovini. ¹² Ma ivinimayamaya kirakai da kawakiikiisi i bera gavugavusi debiiyai koti sisiyei. ¹³ Ma maranai bera kudubina ku

yasegana kona terekiibuwei na kona kitai ma akovina kona viiya da tuna avai, ¹⁴ iyamna yasegana gwabimiyai ekarakarata na bera peyarina idebei da matatiyai takitakitai. Tuna kubiine tавonavona bo,

“Kenanunuwapim, kerumataka!

Rabobowai kevomiiri,
ma Keriso ku yasegana ina terem.”

¹⁵ Tuna kubiine kokitaruvimi da ikikava kona makai. Komakai da tami wawaya nuwanuwagiurimi, ke kona makai da wawaya neghaneghasi nakanani. ¹⁶ Mikeda taraboga kona panani na kovi onaghi da Bada ina biga koberai, iyamna karako weni maranai na bera dowadowasi irakata.* ¹⁷ Tuna kubiine ke kona bera wapawapa, kovi paparana da Bada ina kayowana akovina kona viiya da kona berai.

¹⁸ Ke wain konuma kirakiiyei da konuma neghanegha da ami yawasa ini berai. Ma nuwanuwami kovotawei da Kanuma Vovokaravina ina rui da ami yawasa kudubina ini badei. ¹⁹ Koni kiidaburana na kamomiyai agi ma vokavakavara tavorisi kona ruwa. Mara nonowa nuwanuwami kamonai Bada kurina kotavotavora ma kovovokavakavara.* ²⁰ Bada Yesu Keriso avanai mara nonowa ita Mamai God tikiikiwei bera kudubina kubiine.

Tatavinemi.

²¹ Turaturami kona votekatekesi ma bade ina votekatekemi, tuna ini matakira da Keriso kovovopepetei.

* **5:16:** Kol 4:5 * **5:19:** Kol 3:16-17

²² Wivine, ikikava Bada kovovopepetei na bade nakanani kakawami kovopepetisi.* ²³ Keriso na Keresiyana ivi yawasisi da ti na tupuwina. Ma ikikava Keriso ina rewapana emakamakai da Keresiyana igayamei, nakanani tomotomowa rewapana gwabisiyai da kakawasi ini badesi.

²⁴ Ikikava ekalesiya Keriso evovotekatekei, nakanani tami wivinemi na kakawami i kayowana kona berai.

²⁵ Ikikava Keriso ina nuwaviina irakata da ivere meyei ekalesiya kubiita, nakanani tami tomotomowimi na ami nuwaviina kakawami kurisi ina rakata.* ²⁶ Ivere meyei kubiita

da ita berabero ikowatawei ma vonanai iterevimaninita da tota God ina wawaya vovokaravita. ²⁷ Weni berana iberai da

vitumaghana damta na nakanani ma kawana kadakadarina, kana gara na poipoi kirakiina, ke dadabuna bo vovokapikapirina. Ma nuwanuwana na yagharina, berona gwabinai kegha. ²⁸ Maghimaghighina tomotomowimi

kakawami kurisi kona berai. Ikikava tomowa tuna mani tupuwina ekoyakoyagha bubuni, nakanani kawana ina koyagha bubuni. Tomowa kawana nuwanuwana ina viiya na tuna nakanani

ma inuwaviina meyei. ²⁹ Ke meyani wawaya sago tuna mani tupuwina ita babarei, kegha da ikanikani ma ekoyakoyagha bubuni.

Ma bade Keriso nakanani eberaberai, tota Keresiyana ekoyakoyaghita, ³⁰ iyamna tota na tupuwina kamoni. ³¹ Giruma katamana

evonavona bo, “Weni kubiine tomowa ina

* **5:22:** Kol 3:18; 1Pit 3:1 * **5:25:** Kol 3:19; 1Pit 3:7

mamai ma ina maduwa ina kuyowesi ma kawana yavata ini kiikapu da sago.”* 32 Weni girumina katamanina kamonai na vonavaghata gavugavuna ivi debei. Tuna na ivi matakira da ikikava Keriso ma ekalesiya ini kiikapu da sago kava. 33 Ma vaghina, weni sisiyina na tami yavata kami sisiya. Tomotomowa tatavinemi na sago sago duma ikikava koinuwaviina meyemi na nakanani kakawami nuwanuwasi kona viiya. Ma bade wivine tatavinemi na kakawami kona vokaravesi.

6

Mamai, maduwa ma natunatusi.

1 Ededa, ami yawasa na Keriso rapenai, tuna kubiine ami mami mau ma maduwa mau kona votekatekesi, iyamna tuna na yawasa maninina.* 2 God ina sisiya bagibagisi kamosiyai na sago ivona bo, “Ami mamai da ami maduwa kovopepetisi,” ma tuna sisiyina na ere vibiibiinina, iyamna God vonakiiyapa bagibagina iterei, ivona bo, “Weni sisiyina bagibagina kona votekatekei na ani biibiinimi da 3 ami yawasa dobuwai ina guri ma kamonai bera peyarina na biibiina kavakava.”*

4 Mamai mau, ke kona bera berai natunatumi kurisi da nuwanuwasi ina pughu. Kegha, Bada ina kayowanai kovi beyebeyesi da ku keta maninina kona teresi.*

Sleiv wawayisi ma i babada.

* **5:31:** Gen 2:24 * **6:1:** Kol 3:20 * **6:3:** Exod 20:12; Deut 5:16 * **6:4:** Kol 3:21

5 Sleiv wawayimi, ikikava Keriso kovovotekatekei, nakanani ere yabuyabumanimi ma ere vovokaravimi, nuwanuwami kudubinai ami babada dobuwai kovotekatekesi.* 6 Mara nonowa nakanani kona berabera, ke matasiyai kava kona votekatekesi ma biga biibiina kona berabera da ini gheghenimi. Ma bade mara nonowa nuwanuwami kudubinai God ina kayowana kona berabera, iyamna tami na Keriso ina sleiv wawayimi. 7 Tami sleiv wawayimi, nuwabiibiiyai ami biga koberai, nakanani ma Bada kubiine kota bigabiga ma ke wawayota kubiisi. 8 Tuna kubiine konota bogai da Bada wawaya kudubina, sleiv wawayisi ma wawaya vovotawesi yavata, i biga biibiisi kubiine ini miyesei.

9 Tami babada, ami sleiv wawayisi kokoyagha bubunisi, ke kona vonaviyabuyabumanisi. Konotai da tami ma ami sleiv wawayisi na ami Bada sago kava kunumai. Tuna na ke wawaya sago ku murina ina miiri ma sago na kegha.*

Terepapara ma imakona sawarisi God gwabinai taviya.

10 Aku sisiya turina na weni. Bada ina rewapana irakata kirakai da tuna gwabinai rewapana koviiya na komiirikikina. 11 God terepapara sawarisi iveremi na kudubina kokotei da maranai Devil ini beroberowemi bo ina ruyaghimi na kovokovoghina da kona miiripotei, 12 iyamna tota ghaviya kamoni ma ke wawayota yavata kata vivighaviya ma momosika makiigavugavusi,

* 6:5: Kol 3:22-25 * 6:9: Deut 10:17; Kol 3:25, 4:1

ma nubakutuva ina kiikiivavo dobuwai, ma kanuma beroberosi bogii ma bogiiai kiidamowai na peyarisi yavata tighaviya. ¹³ Tuna kubiine wekarakava God ina terepapara sawarisi kudubina kokotei da maranai kami ghavighaviya ina nekiibau kurimi na kovokovoghimi da kona miiripotesi. Ma koni ruwa da ku turina ma patana da kami gawarai kona miirikikina.

¹⁴ Weni nakanani komiirikikina. Mara nonowa na vonavaghata tepanai kona makai. Tuna nakanani ma borikiide borimiyai kota tinakikina. Ma ami yawasa kovi maninini, tuna nakanani ma nuwakadami kana terepapara kota kotei.*

¹⁵ Keriso varana biibiina tepanai komiiri da nuwanuba kona viiya, tuna nakanani ma kaemi kana terepapara kota kotei.* ¹⁶ Ma mara nonowa kovi tumaghana kirakai, tuna nakanani ma tupuwimi kana terepapara imamiyai kota votani da maranai Seitan ina dosiyo karakaratisi ina tonatonimi na kona kiitawetawei. ¹⁷ Ma ami nota ini rewapana da God namada ivi yawasimi ma tuna nakanani ma gayamimi kana terepapara kota kotei. Ma ami imakona kubiine God vonana koviiya da tuna nakanani ma ami seri Kanuma Vovokaravina ita veremi.*

¹⁸ Weni berasi peyarina kona beraberi na ere nipowanimi. Ma Kanuma Vovokaravina ina rewapanai mara nonowa God kurina kovi nowi da ini vitemi. Tuna notanai matami ekita ma nipowana ke kona voterei. God ina wawaya peyarisi kubiisi mara nonowa kona niponipowana.

* **6:14:** Isa 11:5, 59:17 * **6:15:** Isa 52:7 * **6:17:** Isa 59:17

19 Ma taku yavata kubiiku konipowana da God sisiya vaghata ina vereku maranai ana vivisisiya na ere tepatoraku Keriso varana biibiina ana dimei ma nani kamoni nota gavugavusi ani debei.

20 God ivineku ma ivonataweku da varana ata dimei. Tuna varana kubiine ku gabura itereku. Ma konipowana kubiiku da ke ana yabumana ma patana da ana dima.

Vikiikiwa turina.

21 Taikikas na varesita biibiina ma Bada ina bigabiga patupatutuna. Tuna sisiya peyarina ina vonemi da konakovi da taku ikikava ma aviyavisina aberaberi.* 22 Tuna kubiine avonavonatawei kurimi da konakovi da tokai ikikava kamakamakai ma bade ina kiipepimi.

23 Varevaresiku, ainowi Mamai God ma Bada Yesu Keriso kurisi da nuwanuba ma nuwaviina ma vitumaghana ina veremi. 24 Ma tami iyavo kava mara nonowa Bada Yesu Keriso nuwanuwana koviiyiya na kubiimi God kurina ainowi da ina agabiibai gwabimiyai ina makai.

* **6:21:** Apos 20:4; Kol 4:7-8; 2Tim 4:12

Gapapaiwa New Testament
The New Testament in the Gapapaiwa Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Gapapaiwa long
Niugini

copyright © 2009-2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gapapaiwa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-11-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 11 Nov 2022

02820c89-25a2-533d-9e19-9a2d0e178860